

**PROGRAM
USUWANIA WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
DLA GMINY BRUSY
NA LATA
2009 – 2032**

Autorzy opracowania:

Lucyna Perlicka
Krzysztof Teclaf
Łukasz Prill

Współpraca:

Urząd Miejski w Brusach:
Jacek Domozych
Zbigniew Lemańczyk

Brusy, grudzień 2008 r.

SPIS TREŚCI

I.	Wprowadzenie	3-4
II.	Cel i zadania programu	5-6
III.	Charakterystyka azbestu	7-11
IV.	Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest	12-28
V.	Przepisy prawne dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest i obowiązki z nich wynikające	29-35
VI.	Gospodarowanie wyrobami i odpadami zawierającymi azbest na terenie Gminy Brusy	36-41
VII.	Harmonogram realizacji programu	42-43
VIII.	Finansowe aspekty realizacji programu	44-46
IX.	Okresowa weryfikacja i aktualizacja programu	47
X.	Podsumowanie	48
XI.	Załączniki	49-59

Rozdział I

WPROWADZENIE

W przyjętej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. w sprawie programu wycofania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373) Rada Ministrów została m.in. zobowiązana do opracowania programu zmierzającego do wycofania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. W związku z powyższym powstał „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Został on przyjęty przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. Przedmiotowy program zakłada oczyszczenie do 2032 roku Polski z azbestu i usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest. Program ten nakłada na gminy m.in. następujące zadania i kompetencje:

1. Informowanie mieszkańców gminy o skutkach narażenia na azbest i obowiązku sukcesywnego usuwania go przez właścicieli nieruchomości;
2. Zbieranie od właścicieli i zarządców nieruchomości informacji dotyczących miejsca, ilości i rodzaju zabudowanych wyrobów zawierających azbest oraz weryfikację i ewentualne sprawdzenie danych na terenie nieruchomości;
3. Sporządzanie dla obszaru administracyjnego gminy planu sytuacyjnego rozmieszczenia nieruchomości z wyrobami zawierającymi azbest;
4. Opracowywania w ustawowych terminach gminnego programu ochrony środowiska i gminnego planu gospodarki odpadami, w tym również programu usuwania azbestu;
5. Prowadzenie monitoringu realizacji „Programu” w części dotyczącej obszaru administracyjnego gminy;
6. Dostarczanie odpowiednich danych oraz informacji do Wojewódzkiej Bazy Danych Azbestowych (WBDA);
7. Pozyskiwanie środków finansowych ze strony krajowych lub zagranicznych funduszy na ochronę środowiska.

Azbest jest znany od kilku tysięcy lat, a szerokie zastosowanie uzyskał w ostatnich 100 latach. Jest on minerałem włóknistym wykazującym znaczną wytrzymałość na rozciąganie, źle przewodzi ciepło, ma właściwości dźwiękochłonne

i jest względnie odporny na działanie czynników chemicznych. Te właściwości azbestu sprawiły, że stał się on materiałem bardzo rozpowszechnionym, znajdując zastosowanie przy wytwarzaniu całej gamy wyrobów przemysłowych, jak i produktów używanych w codziennym życiu. Służył on do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych, azbestowych oraz rur. Pomimo swoich licznych zalet azbest ma jedną, ale jakże istotną wadę – jest chorobotwórczy. Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie pojawia się wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich najczęściej dochodzi w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej, jak również na skutek naruszenia struktury wyrobu. Choć azbest dobrze zabezpieczony nie stanowi niebezpieczeństwa dla zdrowia, to uszkodzony może stać się przyczyną śmiertelnych chorób: pylicy azbestowej, raka płuc, międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej oraz innych zmian w płucach. Prawidłowe zabezpieczenie wyrobów zawierających azbest zapewnia bezpieczeństwo jedynie przez około 30 lat. Potem stan techniczny większości z nich ulega stopniowemu pogarszaniu. Główne czynniki, jakie wpływają na zmniejszenie trwałości wyrobów azbestowych to kwaśne deszcze i oddziaływania mechaniczne. Dlatego jedynym sposobem wykluczenia niebezpieczeństwa związanego z azbestem jest jego stopniowe usuwanie z zachowaniem zasad bezpieczeństwa pracy oraz ochrony środowiska.

Mając na względzie zdrowie mieszkańców gminy jak również obowiązki wynikające z prawa został opracowany niniejszy „**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY BRUSY NA LATA 2009 – 2032**”.

Rozdział II

CEL I ZADANIA PROGRAMU

Głównym celem niniejszego opracowania jest stworzenie programu i opracowanie systemu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Brusy wraz z określeniem szacunkowym kosztów przeprowadzenia utylizacji szkodliwego produktu. Spowoduje to stopniowe unieszkodliwienie azbestu na terenie gminy, co bez wątplenia przełoży się na większy poziom bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców.

Osiągając główne zamierzenie Gmina Brusy wypełni zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu państwa z azbestu i wyrobów go zawierających do 2032 roku.

„PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY BRUSY NA LATA 2009 – 2032” stawia sobie również za cel:

- dostosowanie działań do wymagań przepisów prawnych obowiązujących w prawodawstwie polskim i Dyrektywach Unii Europejskiej, a dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- stworzenie odpowiednich warunków do ograniczenia negatywnego oddziaływania wyrobów zawierających azbest na zdrowie człowieka i środowisko naturalne.

Niniejszy program jako dokument miejscowy zawiera niezbędne informacje dotyczące azbestu, jego właściwości, budowy i oddziaływania na środowisko naturalne a w szczególności na życie i zdrowie mieszkańców gminy.

W programie zawarte są również niezbędne mechanizmy oraz zasady pomocy, jakie Gmina Brusy będzie stosować w celu udzielenia pomocy osobom zdecydowanym na usunięcie elementów zawierających azbest z terenu swoich nieruchomości.

Środki, jakie zamierza się przedsięwziąć powinny zachęcić i determinować mieszkańców do działań, dzięki którym do roku 2032 zostanie zupełnie wyeliminowany azbest na terenie Gminy Brusy. Działanie Gminy Brusy musi również prowadzić do tego, aby zmniejszyć ryzyko związane z nieprawidłowym usuwaniem azbestu z terenu nieruchomości. Należy tu przede wszystkim uświadomić mieszkańców, że tak niebezpiecznym produktem, jakim jest azbest powinny zajmować

się tylko i wyłącznie przedsiębiorstwa posiadające stosowne pozwolenia i zatrudniające przeszkolonych i wykwalifikowanych pracowników. Program zawiera również harmonogram realizacji niezbędnych zadań.

Należy pamiętać, że przedmiotowy program ma charakter lokalny, jednak założenia jego są spójne z założeniami programu ogólnopolskiego, który zakłada realizację m.in. następujących zadań:

1. Inwentaryzację i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest. Wiedza o tym ile jest azbestu, w jakiej postaci i jego stanie oraz gdzie jest zlokalizowany, była dotychczas niewielka;
2. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania;
3. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację programu;
4. Odbiór i unieszkodliwienie odpadów azbestowych z nieruchomości.
5. Bieżący monitoring realizacji programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom oraz mieszkańcom;
6. Okresowa weryfikacja i aktualizacja programu;
7. Udzielanie pomocy finansowej uczestnikom programu w usuwaniu odpadów zawierających azbest.

Rozdział III

CHARAKTERYSTYKA AZBESTU

Budowa i rodzaje azbestu

Istnieją dwie odmiany azbestu: serpentynowa i amfibolowa. Różnią się one budową i długością włókien oraz właściwościami chorobotwórczymi. Najszersze zastosowanie (około 95%) znajduje azbest chryzotylowy, czyli chryzotyl (o dłuższych włóknach), który należy do grupy serpentynu. Pozostałe azbesty (o krótszych włóknach): krokidolit, amozyt, tremolit, antofilit i aktynolit należą do grupy amfibolu. Do minerałów azbestopodobnych należą: attapulgit, sepiolit, talk włóknisty, wollastonit, serpentynie włóknisty, antygoryt włóknisty oraz zeolity włókniste.

Pod względem chemicznym azbesty są uwodnionymi krzemianami metali, zawierającymi w swoim składzie magnez, sód, wapń lub żelazo. Poszczególne odmiany azbestu różnią się składem chemicznym, budową fizyczną i właściwościami decydującymi o ich zastosowaniu przemysłowym.

Włóknistą odmianę minerałów cechuje charakterystyczna struktura w postaci wiązek włókien (w istocie wydłużonych rurek). Długość wiązek wynosi od dziesiątych części milimetra do 10 cm. Azbesty poddawane obróbce mogą rozpadać się na mniejsze cząstki. W przyrodzie występuje około 150 minerałów o pokroju włóknistym. Mogą one podczas procesu produkcyjnego rozdzielać się na sprężyste włókna – fibryle.

Właściwości azbestu

Nazwa „azbest” wywodzi się z języka greckiego i oznacza "niewygasający". Starożytni Grecy stosowali go bowiem do wyrobu knotów w lampach oliwnych. Surowcem powszechnie stosowanym stał się dopiero w XX wieku. Przyczyniły się do tego unikalne właściwości tego minerału. Włókna azbestu są bardzo elastyczne, mocne i trwałe. Produkty azbestowe są kwasoodporne, ogniotrwałe, odporne na korozję i charakteryzują się dużą wytrzymałością mechaniczną. Dzięki tym cechom fizyczno – chemicznym minerał ten zaczęto powszechnie stosować w przemyśle włókienniczym, maszynowym, okrętowym i wielu innych. Do niedawna azbest zawierało (w skali światowej) ponad 3 tysiące wyrobów (niektóre typy kuchenek elektrycznych, szczęki

hamulcowe, sprzęgła, płyty dachowe (eternit), podkładki pod gorące naczynia, cieplarki i suszarki laboratoryjne, wyroby budowlane i tekstylne, z azbestu – gumy i mas plastycznych, materiały cierne, izolacyjne i uszczelniające.

Azbest posiada szczególne właściwości fizyczno – chemiczne, które sprawiły, że znalazł on zastosowanie w produkcji wielu elementów. Do tych właściwości należą:

- odporność na wysoką temperaturę;
- odporność na chemikalia, kwasy, zasady, wodę morską;
- odporność na ścieranie;
- duża sprężystość i wytrzymałość mechaniczna;
- elastyczność;
- izolacja termiczna i elektryczna;
- słabe przewodnictwo ciepła.

Ogólne zastosowanie azbestu

Zwłaszcza trzy minerały azbestowe zyskały olbrzymią popularność w światowej gospodarce. Są to już wspomniane wcześniej:

- chryzotyl (azbest biały), na który przypada około 95 % masy stosowanych minerałów azbestowych;
- krokidolit (azbest niebieski) stosowany w dużo mniejszym stopniu;
- amosyt (azbest brązowy) stosowany jeszcze rzadziej.

Do najważniejszych wyrobów azbestowych należą:

- wyroby azbestowo – cementowe, które powstają z azbestu chryzotylowego i amfiboli, wśród których można wyróżnić: rury ciśnieniowe, płytki dekarские, płyty okładzinowe i elewacyjne. Ich właściwości to: lekkość, wytrzymałość na działanie mechaniczne, odporność na gnicie i korozję, ogniotrwałość;
- wyroby uszczelniające takie jak:
 - płyty azbestowo – kauczukowe;
 - szczeliwa plecione;
- wyroby cierne do których należą: klocki hamulcowe, okładziny cierne stosowane w różnego typu hamulcach;

- wyroby izolacyjne: włóknina, wata, przędza, sznury, tkaniny termoizolacyjne, taśmy. Wyroby izolacyjne stosowane są do izolacji urządzeń pracujących w wysokich temperaturach, a także w kotłach parowych, zbiornikach, wymiennikach ciepła. Wyrabia się także z nich ubrania i tkaniny ognioodporne;
- wyroby hydroizolacyjne takie jak np.: kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, papa dachowa, lepiki asfaltowe;
- wyroby stosowane w przemyśle farmaceutycznym i piwowarskim, gdzie azbest pełni funkcję wypełniacza do lakierów i izolacji przewodów grzewczych.

Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego

Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. W związku z tym, azbest znajduje się w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażania dróg oddechowych na wdychanie jego włókien.

Ekspozycja na pył azbestu stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia ludzi. Ze względu na swoje właściwości i praktycznie niezniszczalność azbest wprowadzany do środowiska otaczającego człowieka utrzymuje się w nim przez czas nieokreślony. Włókna azbestu przedostają się do powietrza atmosferycznego w wyniku korozji materiałów, jak i działalności człowieka. Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Działanie chorobotwórcze wykazują włókna azbestu niewidoczne dla oka, o średnicy $< 3 \mu\text{m}$ i długości $> 5 \mu\text{m}$. Są to tzw. włókna respirabilne. Biologiczna agresywność pyłu azbestu jest związana ze stopniem penetracji i ilością włókien w dolnej części układu oddechowego. Dane literaturowe wskazują, że do najważniejszych cech determinujących zdolność włókien do wywołania nowotworów należą ich fizyczne wymiary, a więc średnica poniżej $3 \mu\text{m}$ oraz długość powyżej $5 \mu\text{m}$ ¹. Mimo istnienia normatywów higienicznych dla stężenia włókien azbestu w powietrzu nie można określić dawki progowej pyłu dla

¹ Ochrona środowiska w zakresie dotyczącym problematyki związanej z azbestem, Szkolenie dla pracowników urzędów administracji rządowej i samorządu terytorialnego, Łódź, Kraków, Warszawa, Lublin, maj – wrzesień, 2008 r.

działania rakotwórczego azbestu. Narażenie zawodowe na pył azbestowy może być przyczyną następujących chorób układu oddechowego:

- pylicy azbestowej – zwłóknienia tkanki płucnej występującej u osób zawodowo narażonych na pył azbestowy;
- raka płuc – jest to najpowszechniejszy nowotwór złośliwy, którego przyczyną jest azbest;
- międzybłoniaków opłucnej lub otrzewnej – badania wskazują, iż nowotwory te pojawiają się po upływie 30 – 40 lat od pierwszego kontaktu z azbestem.

Azbest jest uznanym czynnikiem rakotwórczym, jednym z najgroźniejszych zanieczyszczeń środowiska człowieka. Szacuje się, że na świecie rocznie na choroby azbestozależne umiera 100 tys. osób. Pył azbestu ze względu na właściwości pylicotwórcze i rakotwórcze uważany jest za jeden z pyłów stwarzających największe zagrożenie dla zdrowia ludzkiego. Pomimo niestosowania już od dłuższego czasu w Polsce azbestu do produkcji różnych wyrobów, liczba zawodowych chorób azbestozależnych systematycznie wzrasta, co jest związane ze specyfiką biologicznego działania azbestu.

Jak już wcześniej wspomniano – chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z azbestem nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Głównym źródłem skażenia środowiska pyłem azbestowym są uszkodzone powierzchnie płyt na dachach i elewacjach budynków oraz dzikie wysypiska odpadów azbestowych. Zachorować mogą nie tylko osoby, które miały kontakt z azbestem, ze względu na charakter wykonywanej pracy, ale i te, które narażone są na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu lub na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o ich bardzo wysokim stężeniu. Oznacza to, że wykonując wielokrotnie drobne naprawy w materiale zawierającym azbest, czy też mieszkając w okolicy, gdzie w pobliżu znajduje się nielegalne składowisko wyrobów zawierających azbest, jest się narażonym w dużym stopniu na zachorowanie. Naturalne źródła emisji włókien azbestowych w praktyce mają mniejsze znaczenie niż źródła związane z działalnością człowieka. Obecnie po zaprzestaniu produkcji wyrobów zawierających azbest tymi źródłami są:

- niewłaściwie składowane odpady azbestowe, w tym tzw. dzikie wysypiska, szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach
- użytkowanie wyrobów azbestowych, co w konsekwencji prowadzi do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym w wyniku: korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo – cementowych, ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych,
- niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest
- urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest. Są to źródła występujące wewnątrz pomieszczeń.

Stosowanie wyrobów azbestowych, a w konsekwencji możliwość uwalniania włókien azbestu do środowiska, spowodowało wzrost zainteresowania zdrowotnymi skutkami środowiskowej ekspozycji na azbest.

Rozdział IV

PROCEDURY DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest zostały określone w przepisach prawa obejmującym łącznie 6 procedur. Do przedmiotowych procedur wprowadza się stosowne zmiany i zapisy na podstawie prawa krajowego. Wyróżnić można następujące procedury:

GRUPA I

Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzającymi obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1 – dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.

Cel procedury – przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy więc bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury – obejmuje okres posiadania budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – niezależnie od ich wielkości lub stanu, jeżeli znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

- Sporządzenie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik nr 1).

(Sporządza się w 2 egzemplarzach. Jeden egzemplarz właściciel lub zarządca jest zobowiązany złożyć właściwemu terenowo organowi architektoniczno – budowlanemu lub powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej...Oceny..”

- Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest (Wyniki inwentaryzacji /spis z natury/ powinny służyć do sporządzenia stosownej informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta – właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest ► osoby fizyczne. Natomiast osoby prawne mają obowiązek składania tych informacji do właściwego marszałka województwa. Wzory informacji są odpowiednio w załącznikach:
Załącznik nr 2 – informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.
Załącznik nr 3 – informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

- Opracowanie corocznego planu kontroli jakości powietrza dla pomieszczeń zawierających azbest (w przypadku jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³, lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska.

- Oznakowanie pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest (odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu)

- Opracowanie i wywieszenie instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest.

- Zaznaczenie na planach sytuacyjnych terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

- Bieżąca kontrola stanu oraz konserwacja wyrobów zawierających azbest zabudowanych w obiekcie.

Rola gminy w procedurze 1

- ✓ obowiązek powiadomienia właścicieli lub zarządców nieruchomości o konieczności wypełnienia określonych obowiązków w wyznaczonych terminach. Sposób i forma zawiadomienia zależy od gminy;

- ✓ zebranie we właściwym terminie, określonych informacji od właścicieli lub zarządców nieruchomości – osób fizycznych;
- ✓ terminowe przekazywanie zbiorczych informacji o wyrobach zawierających azbest do marszałka województwa, gdzie powstaje Wojewódzka Baza Danych o Azbeście;

Procedura 2 – **dotycząca obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.**

Cel procedury – przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury – obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy.

- Podjęcie decyzji o usuwaniu wyrobów zawierających azbest

- Przygotowanie identyfikacji azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia na podstawie posiadanych dokumentów

- Zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu lub powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego – na 30 dni przed rozpoczęciem prac zamiaru usuwania wyrobów zawierających azbest – celem uzyskania pozwolenia na budowę wraz z określonymi warunkami.

- Dokonanie wyboru wykonawcy prac i zawarcie umowy. Określenie obowiązków stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją

- Poinformowanie mieszkańców/użytkowników obiektu o usuwaniu niebezpiecznych materiałów i sposobach zabezpieczenia

- Uzyskanie od wykonawcy prac świadectwa czystości powietrza po wykonaniu robót oraz jego przechowywanie przez co najmniej 5 lat

Rola gminy w procedurze 2

- ✓ czynności kontrolne w zakresie realizacji przepisów o ochronie środowiska.

GRUPA II

Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3 – dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Cel procedury – przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest lub ich zabezpieczenia.

Zakres procedury – obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest (powyżej 0,1 Mg/rok) i uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego marszałka województwa lub starostę

Opracowanie i przedłożenie właściwemu marszałkowi województwa lub staroście na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów (poniżej 0,1 Mg/rok) – informacji o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania

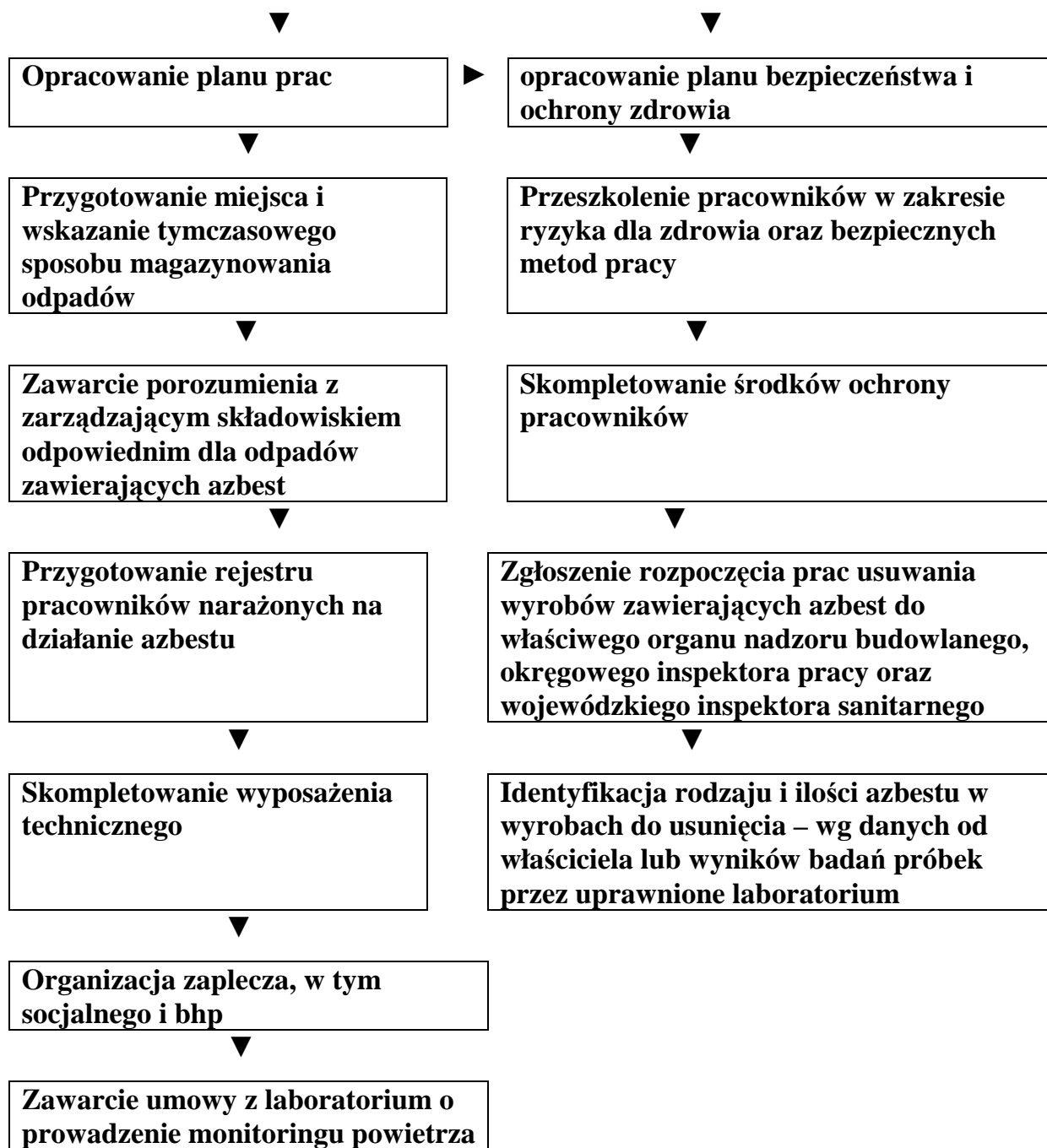
Przyjęcie zlecenia-zawarcie umowy na wykonanie prac usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem

określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac

przygotowanie dokumentów ewidencji odpadów

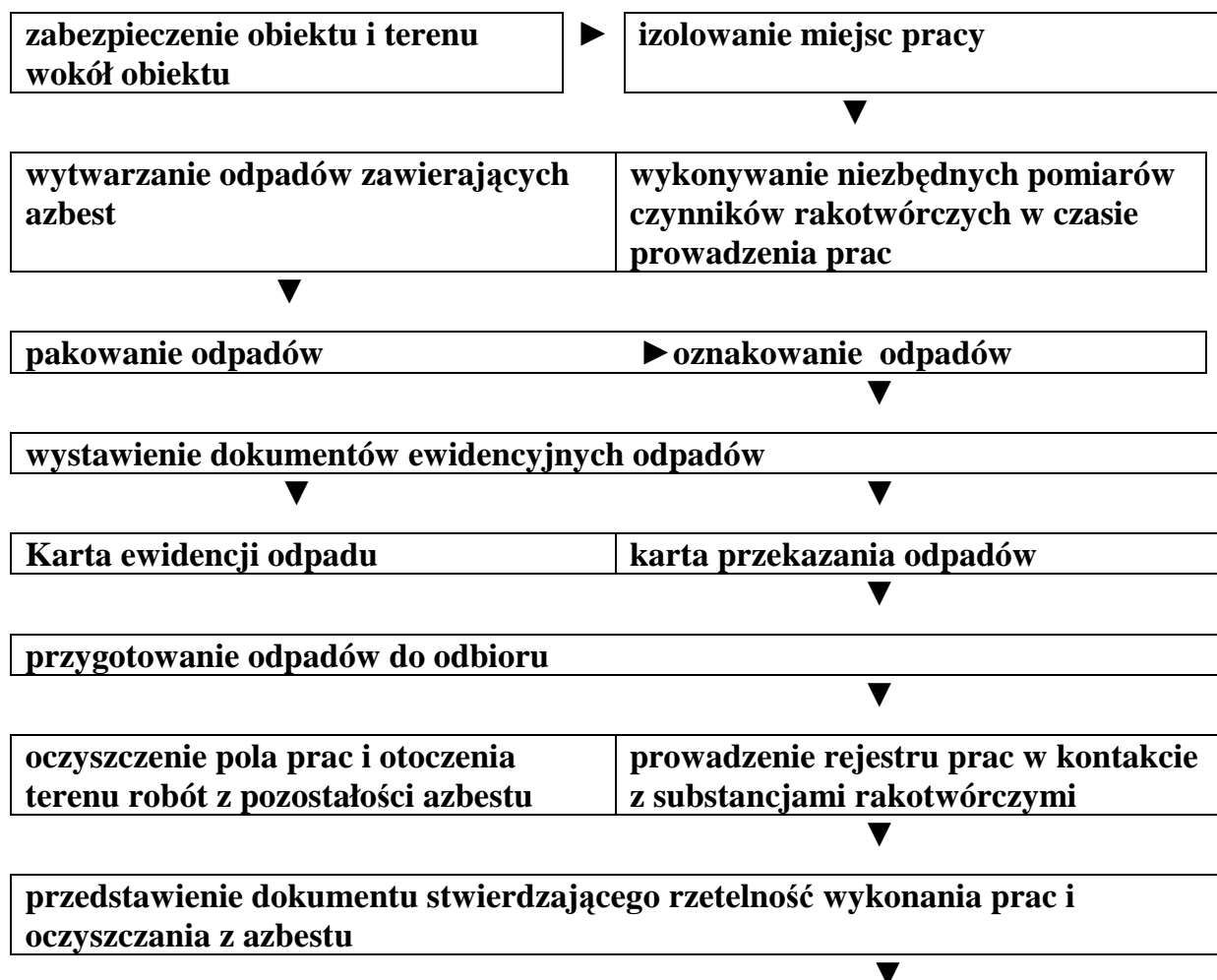
Rola gminy w procedurze 3

- ✓ w przedmiotowej procedurze szczególnie ważna rola przypada staroście. Natomiast rola jednostek samorządu terytorialnego polega na opiniowaniu wniosków wykonawców prac, a także zbadaniu rzetelności podmiotów ubiegających się o stosowne pozwolenie.

Procedura 4 – dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu /terenu/instalacji z azbestu

Cel procedury – przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – będących w rozumieniu ustawy o odpadach – wytwórcami odpadów niebezpiecznych.

Zakres procedury – obejmuje okres od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

składanie corocznej informacji do wojewódzkiego inspektora sanitarnego dotyczącej pracy w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi

Rola gminy w procedurze 4

- ✓ Rola samorządu terytorialnego w realizacji tej procedury nie ma bezpośrednich możliwości wykonawczych. Obowiązki w tym zakresie spoczywają na właściwych służbach administracji państwowej, które powinny wykonywać czynności kontrolne omówione w procedurze. Do służb tych należą: Państwowa Inspekcja Pracy, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Inspekcja Nadzoru, Inspekcja Ochrony Środowiska.

GRUPA III

Procedura obowiązująca podmioty prowadzące działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 5 – dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Cel procedury – przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania dotyczących przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

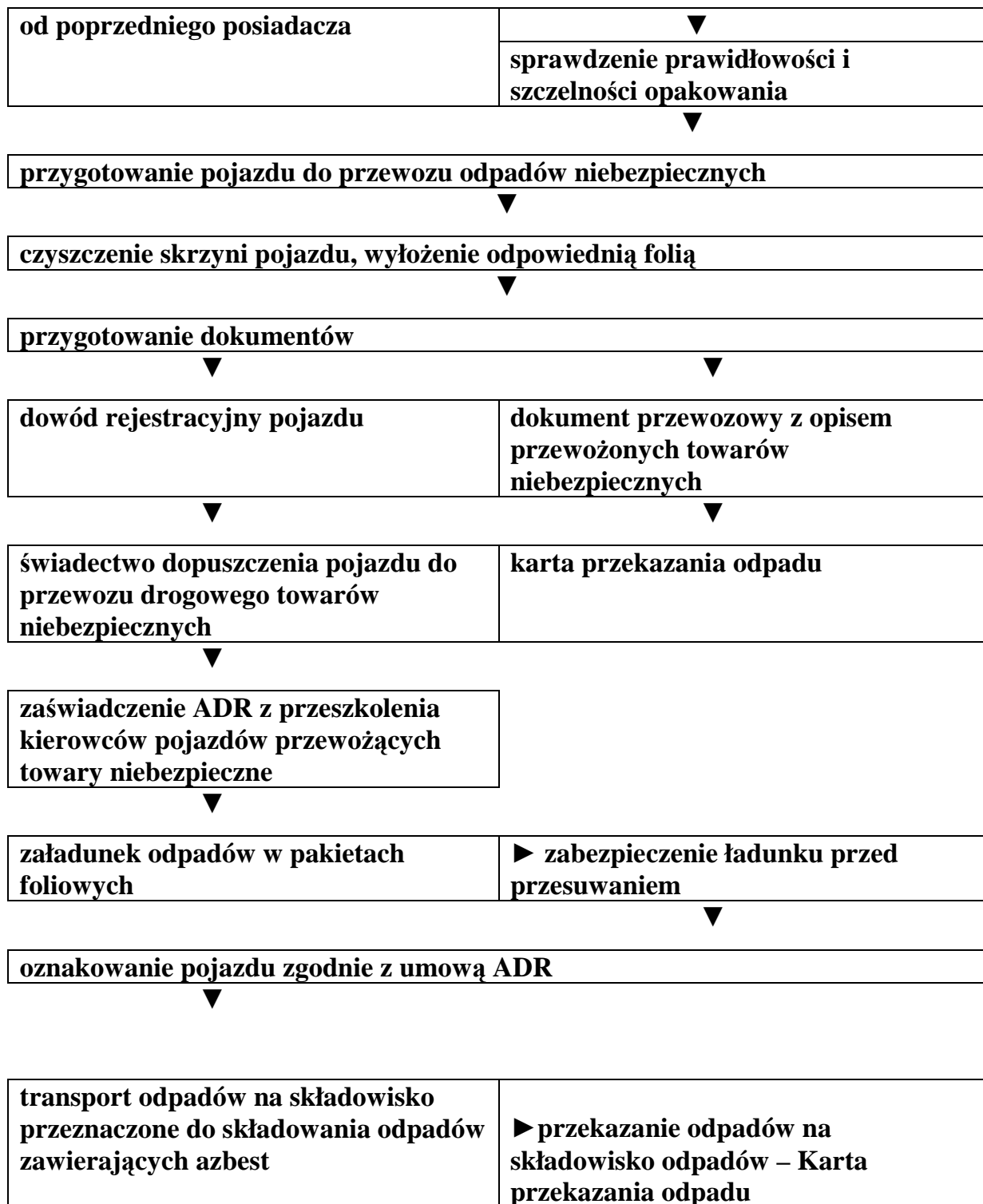
Zakres procedury – obejmuje działania począwszy od uzyskania zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, poprzez pozostałe czynności i obowiązki transportującego takie odpady – aż do ich przekazania na składowisko odpadów, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

uzyskanie od starosty właściwego ze względu na miejsce siedziby zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

odbiór odpadów zawierających azbest

► karta przekazania odpadu

Role gminy w procedurze 5

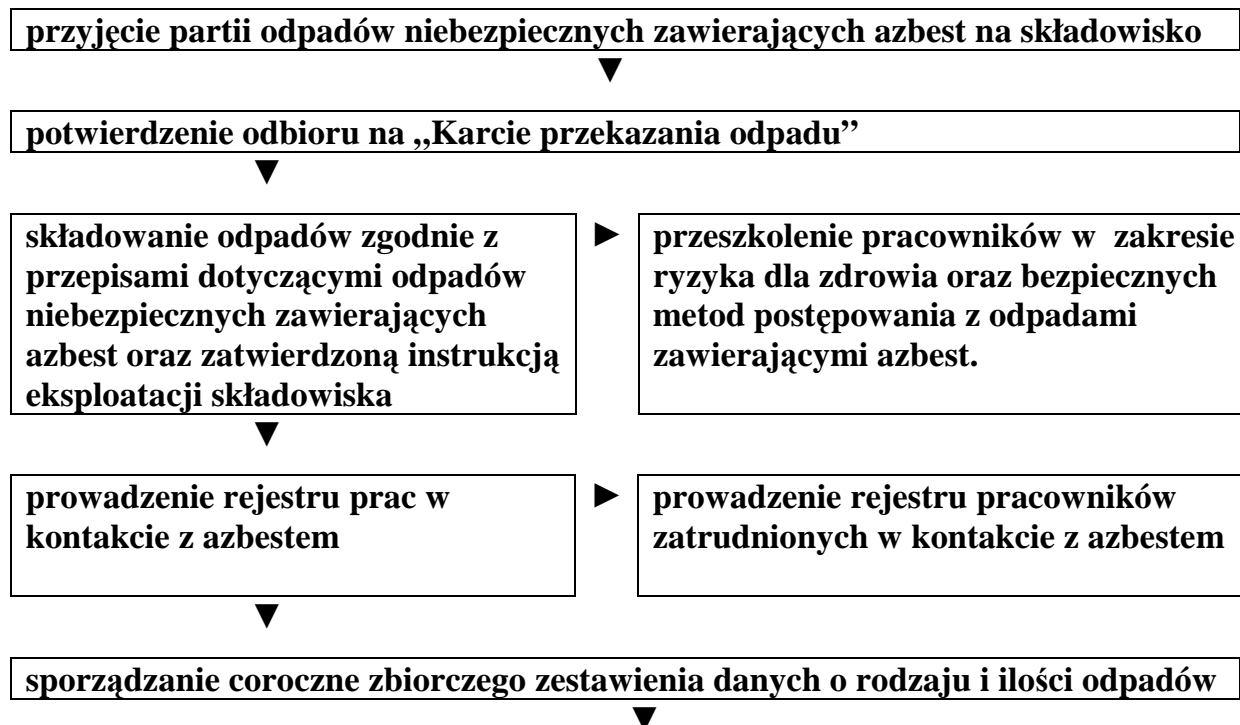
- ✓ rola jednostek samorządu terytorialnego nie jest znacząca w realizacji tej procedury. Główne obowiązki spoczywają na staroście.

GRUPA IV**Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów
niebezpiecznych zawierających azbest.**

Procedura 6 – dotycząca składowania odpadów na składowiskach lub w wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Cel procedury – przedstawienie zakresu i zasad postępowania dotyczących składowania na składowiskach odpadów lub w wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk odpadów, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury – obejmuje działania począwszy od przyjęcia partii odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na składowisko, poprzez dalsze czynności, aż do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

przekazywanie corocznie do wojewódzkiego inspektora sanitarnego i okręgowego inspektora pracy właściwych danych dotyczących pracy w kontakcie z azbestem.

Rola gminy w procedurze 6

- ✓ rola samorządu terytorialnego w realizacji tej procedury nie ma bezpośrednich możliwości wykonawczych.

Opis szczegółowy obowiązków wynikających z przepisów prawa w zakresie azbestu

Obowiązki gminy

- ✎ zbieranie od właścicieli i zarządców nieruchomości informacji dotyczących miejsca, ilości i rodzaju wyrobów zawierających azbest oraz weryfikacje i ewentualne sprawdzenie danych na terenie nieruchomości;
- ✎ organizowanie przeglądu nieruchomości na terenie gminy, pod kątem ujawnienia wyrobów zawierających azbest;
- ✎ sporządzanie dla obszaru administracyjnego gminy planu sytuacyjnego rozmieszczenia nieruchomości z wyrobami zawierającymi azbest, mogącego w przyszłości posłużyć do badania stopnia narażenia ludności na emisję azbestu;
- ✎ opracowywania w ustawowych terminach programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami;
- ✎ prowadzenie monitoringu realizacji „Programu..” w części dotyczącej obszaru administracyjnego gminy i dostarczenie drogą elektroniczną odpowiednich danych oraz informacji do WBDA;
- ✎ wykorzystywanie danych, dostępnych w sieci systemu informatycznego WBDA – dla potrzeb mieszkańców gminy oraz projektów dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest;

- ✎ zgłaszanie ujawnionych w wyniku przeglądu lub kontroli stanu środowiska stwierdzonych możliwości wystąpienia zagrożenia emisją azbestu – do właściwych organów administracji państwowej tzn. do:
- Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska;
 - Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego;
 - Okręgowego Inspektora Pracy;
 - Powiatowego Inspektora Sanitarnego.

Wymienione organy administracji państwowej mogą wydać stosowne nakazy, a także nałożyć odpowiednie kary administracyjne.

Obowiązki Starosty i Zarządu Powiatu

Kompetencje Starostów – na mocy ustawy o odpadach – obejmują czynności dotyczące wykonawców prac w kontakcie z azbestem. Starostowie przyjmują odpowiednie wnioski – określone ustawą – dotyczące:

- ✎ zatwierdzania programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest oraz wydania stosownego pozwolenia na wykonywanie prac i wytwarzanie odpadów niebezpiecznych – na terenie powiatu właściwego dla prowadzenia tych prac (art. 17 i art. 19 ustawy);
- ✎ zatwierdzanie wniosku firmy wykonującej transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na wskazane, legalne składowisko tych odpadów i wydawanie stosownego zezwolenia (art. 28 ustawy);
- ✎ uchylanie wydanego pozwolenia, w przypadku wykonywania prac niezgodnie z zatwierdzonym programem gospodarki odpadami niebezpiecznymi przez wykonawcę (art. 23 ustawy);
- ✎ cofnięcie wydanego pozwolenia na prowadzenie działalności dotyczącej transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na legalne składowisko – w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów ustawy i prowadzenia działalności niezgodnie z wydanym zezwoleniem (art. 30 ustawy);

- ✧ przyjmowanie od wykonawców prac z azbestem, wytwórców odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, stosownych informacji o rodzaju i ilości przewidzianych do wytworzenia odpadów (art. 24 ustawy);
- ✧ przy wydawaniu stosownych zezwoleń Starosta zobowiązany jest zasięgać opinii właściwego wójta/burmistrza/prezydenta miasta, gdzie będą prowadzone prace;
- ✧ ponadto dla terenu powiatu powinny zostać opracowane:
 - powiatowy program ochrony środowiska;
 - powiatowy plan gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi.

Składową część powyższych opracowań powinny stanowić:

- powiatowy program oczyszczania z azbestu;
- powiatowy plan gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest.

Dokumenty te powinny służyć do:

- opracowania mapy powiatu z zaznaczoną koncentracją wyrobów zawierających azbest i potencjalne zagrożenie emisją azbestu,
- merytorycznego uzasadnienia wniosków dla podmiotów prawnych ubiegających się o dofinansowanie prac usuwania azbestu z krajowych i zagranicznych funduszy ochrony środowiska.

W przedstawionej powyżej działalności Starosty, wynikającej z ustawy o odpadach, występują bardzo ważne elementy. Oto niektóre z nich:

- brak wnikliwego zbadania wniosków składanych przez wykonawców prac z azbestem. W okresie minionych lat stwierdzono liczne przypadki wśród wykonawców prac braku kompetencji i wiedzy, a także umiejętności prowadzenia prac usuwania wyrobów zawierających azbest, w sposób który nie zagrażałby środowisku i ludziom oraz właściwego wyposażenia technicznego i bhp,
- brak stałej i systematycznej kontroli przestrzegania przepisów będących podstawą udzielonych zezwoleń. Ustawa o odpadach mówi o przypadkach cofania lub uchylania wydanych zezwoleń, a więc konieczna jest kontrola realizacji. Praktycznie takiej działalności brakuje. Konieczną jest koordynacja i

współpraca Starosty z organami kontrolnymi administracji państwowej wymienionymi powyżej.

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest;
- sporządzenie i przedłożenie organowi nadzoru budowlanego oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest;
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia;
- sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest;
- przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest;
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury;
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub burmistrzowi, wójtowi lub prezydentowi miasta (dot. osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) oraz coroczna aktualizacja informacji o:
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania;
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone;

- zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno – budowlanemu prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

**Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu
i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:**

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów);
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium;
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac;
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
 - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;

- posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu;
- zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy;
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest;
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest

Demontaż pokryć cementowo – azbestowych jest ściśle regulowany przepisami prawnymi. Zawarte są one w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z 14 sierpnia 1998 roku w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 138, poz. 895).

Według obowiązującego prawa prace polegające na usuwaniu lub naprawie wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie materiałów zawierających azbest. Wykonawcy prac powinni posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności w wyniku, której powstają odpady niebezpieczne. Praca przy naprawie wyrobów zawierających azbest

w obiektach i urządzeniach budowlanych lub prace mające na celu jego usunięcie z obiektu lub urządzenia budowlanego powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu terenowemu organowi nadzoru budowlanego.

Wykonawca prac, polegających na naprawie lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych, zobowiązany jest do:

- a.) izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie odpowiednich osłon;
- b.) ogrodzenie terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniej niż 1 m przy stosowaniu osłon;
- c.) umieszczenia tablic ostrzegawczych o treści: **„Uwaga! Zagrożenie azbestem”**, **„Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”**;
- d.) zastosowania odpowiednich środków technicznych celem zmniejszenia emisji włókien azbestu.

Prace związane z usuwaniem azbestu lub wyrobów zawierających azbest muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować uwalnianie azbestu lub co najmniej zminimalizować pylenie do dopuszczalnych wartości stężeń w powietrzu regulowanych przepisami szczególnymi.

Zapewnienie powyższego wymaga:

- a.) nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- b.) demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.) tam gdzie jest to technicznie możliwe;
- c.) odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze.

Wyroby zawierające azbest po demontażu są odpadem niebezpiecznym. Unieszkodliwiane mogą być na dzień dzisiejszy tylko poprzez składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych. Usunięcie i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest jest obowiązkiem właściciela nieruchomości, na której się on

znajduje. Wiąże się to z poniesieniem określonym kosztów finansowych. W praktyce oznacza to, że pozbycie się w sposób zgodny z prawem azbestu znacząco obciąża budżet właścicieli nieruchomości. Szczególnie dotkliwym wydatkiem jest pozbycie się azbestu występującego np. w płytach eternitowych pokrywających dachy budynków.

W takim przypadku, aby przyspieszyć proces usuwania wyrobów zawierających azbest, dobrą motywacją dla mieszkańców gminy stworzenie systemu finansowania kosztów usuwania, transportu i unieszkodliwiania powstałych odpadów niebezpiecznych.

Rozdział V

PRZEPISY PRAWNE DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST I OBOWIĄZKI Z NICH WYNIKAJĄCE

Zakaz produkcji, handlu i stosowania wyrobów zawierających azbest na terenie kraju obowiązuje od 1997 roku. Zakaz ten wprowadziła ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 1997 r., Nr 101, poz. 628).

Kolejne lata to wprowadzanie następnych aktów prawnych (w tym ustaw i rozporządzeń), które szczegółowiej regulują kwestie związane z postępowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Stan prawny na dzisiaj to 8 ustaw i 30 rozporządzeń wykonawczych, sporządzonych przez ministrów różnych resortów. Akty te zestawione są poniżej (wykaz aktów prawnych sporządzony jest wg stanu na dzień 30.09.2008 r.). Należy tutaj wspomnieć, że polskie przepisy są w znacznym stopniu dostosowane do przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej. Istnieją jednak pewne różnice, wynikają one z potrzeby okresu przejściowego lub potrzebnego dla implementacji przepisów unijnych w kraju członkowskim.

Polskie prawodawstwo określa wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Wykaz aktów prawnych związanych z gospodarką odpadami i wyrobami zawierającymi azbest:

Ustawy:

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r., Nr 3, poz. 20 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r., Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r., Nr 39, poz. 251 ze zm.).

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2005 r., Nr 10, poz. 72).

Rozporządzenia

Ministra Zdrowia:

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz. U. Nr 171, poz. 1666).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, poz. 2771).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. Nr 183, poz. 1896).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. Nr 13, poz. 109).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 73, poz. 645).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 131, poz. 1100).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 201, poz. 1674).

Ministra Gospodarki:

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 10 października 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 22 sierpnia 2007 r w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczenia odpadów na składowiska podziemne (Dz. U. Nr 163, poz. 1156).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 października 2007 r w sprawie rodzaju odpadów, które mogą być składowane nieselektywnie na składowiskach podziemnych (Dz. U. Nr 209, poz. 1514).

Ministra Środowiska:

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 30, poz. 213).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. (Dz. U. Nr 175, poz. 1439).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2003 r., Nr 1, poz. 12).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia,

jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. Nr 110, poz. 935).

Ministra Infrastruktury:

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953).

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986).

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011).

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 września 2005 r w sprawie kursów kształcących dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. Nr 187, poz. 1571).

Rady Ministrów:

Oświadczenie Rządowe z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. – Tekst jednolity umowy ADR, Dz. U. Nr 99, poz. 1667

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 2007 r zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 106, poz. 723).

Inne

„Program usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, przyjęty przez Radę Ministrów RP w maju 2002 r.

ROZDZIAŁ VI

GOSPODAROWANIE WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST NA TERENIE GMINY BRUSY

Lokalizacja programu

Gmina Brusy położona jest w południowo – zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie chojnickim. Gmina Brusy graniczy z gminami Chojnice, Czersk, Dziemiany, Karsin, Lipnica i Studzienice. Gmina Brusy jest gminą miejsko – wiejską z centralnie położonym miastem Brusy, które otrzymało prawa miejskie w 1988 r. Powierzchnia gminy wynosi 40.074 ha, w tym: wieś – 39.564 ha, miasto – 510 ha. Użytkowanie gruntów w gminie Brusy jest następujące:

- Użytki rolne – 29,7%;
- Lasy – 56,9%;
- Pozostałe grunty – 13,4 % w tym 6,5 % wody.

Teren gminy Brusy wg stanu na dzień 31.12.2007 r. zamieszkuje 13.648 osób, w tym w mieście Brusy – ok. 4.734, a w obszarze wiejskim gminy – 8.914. Sieć osadniczą w gminie tworzy miasto Brusy oraz 23 sołectwa. Na terenie Gminy Brusy przeważa gospodarka rolnicza i leśna. Obszar Gminy Brusy położony jest na obszarze Niziny Polskiej i wchodzi w skład mezoregionów: Równina Charzykowska i Bory Tucholskie. Główną rzeką na terenie gminy jest Brda. Oprócz Brdy w gminie występują rzeki: Zbrzyca, Niechwaszcz, Kłonecznica, Parzenica, Młosina, Kulawa i Orla Struga. Oprócz rzek na terenie gminy występuje szereg jezior w przeważającej części są to jeziora rynnowe. Znajduje się tu 23 jezior o powierzchni ponad 10 ha, w tym 6 jezior zajmujących powierzchnię ponad 100 ha. W gminie Brusy przeważają gleby typu bielcowego o przewodze piasków luźnych słabogliniastych i gliniastych. Gleby te wrażliwe są na erozję zarówno wietrzną jak i wodną powierzchniową. Zjawiska te występują szczególnie w okolicy miasta Brusy oraz wsi Męcikał, Skoszewo, Główczewice, Huta, Kosobudy i w rejonie jeziora Duże Głuche. Tereny leśne zajmują znaczną powierzchnię gminy (22.800 ha) co stanowi 56,9% jej obszaru. Zgodnie z przynależnością przyrodniczo – leśną lasy w gminie Brusy należą

do Dzielnicy Borów Tucholskich, gdzie dominują laso – bory świeże z domieszką dębu, buka i brzozy. Przeważają lasy sosnowe (98%) z domieszką drzewostanów olchowych, brzozowych i świerkowych. Dominującymi typami siedliskowymi lasu na terenie gminy Brusy są: bór świeży – 60%, bór mieszany świeży – 30%, las mieszany – 7%, bór suchy – 1% olsy i inne – 2%. Przez teren miasta i gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie o długości odpowiednio: droga Nr 235 – 20 km, droga Nr 236 – 12 km. Pozostała część sieci komunikacyjnej to drogi powiatowe o długości 114,317 km, w tym o nawierzchni utwardzonej 78,517 km oraz drogi gminne o łącznej długości 207 km, w tym drogi poza miastem Brusy 192 km i w granicach administracyjnych miasta 13 km.

Uczestnicy programu

Program usuwania wyrobów zawierających azbest jest skierowany bezpośrednio do właścicieli nieruchomości na terenie Gminy Brusy, którzy mają budynki pokryte wyrobami zawierającymi azbest, tj. popularnym eternitem. Jest to grupa społeczna, której powinno szczególnie zależeć na jak najszybszym usunięciu wyrobów azbestowych.

W trakcie wprowadzania programu w życie zainteresowanie nim powinno wzrastać stopniowo z roku na rok. Powinno to być efektem prowadzenia edukacji w społeczeństwie w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją azbestu.

Uczestnikami programu powinni być:

- osoby fizyczne;
- wspólnoty mieszkaniowe;
- inne podmioty.

Przy realizacji programu stosowane będą następujące zasady:

1. odbiór odpadów zawierających azbest będzie następował na pisemny wniosek właściciela nieruchomości znajdujących się w bazie danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest. Wzór wniosku stanowi załącznik nr 4;
2. odbiór odpadów będzie realizowany według kolejności złożonych wniosków (bądź stopnia zużycia).

Informacje o wyrobach zawierających azbest na terenie Gminy Brusy – stan na 30.11.2008 r.

Na terenie Gminy Brusy w latach 2006 – 2008 przeprowadzono podstawową inwentaryzację azbestu i wyrobów zawierających azbest. Zinwentaryzowano **239.923,72 m²** wyrobów zawierających azbest. Liczba ta niestety zawiera tylko powierzchnie dachów budynków istniejących na terenie Gminy Brusy i to nie we wszystkich miejscowościach (obrazuje to Tab. nr 1). Nie dokonano podziału bardziej szczegółowego, tzn. brakuje oszacowania ilości azbestu przypadającego na:

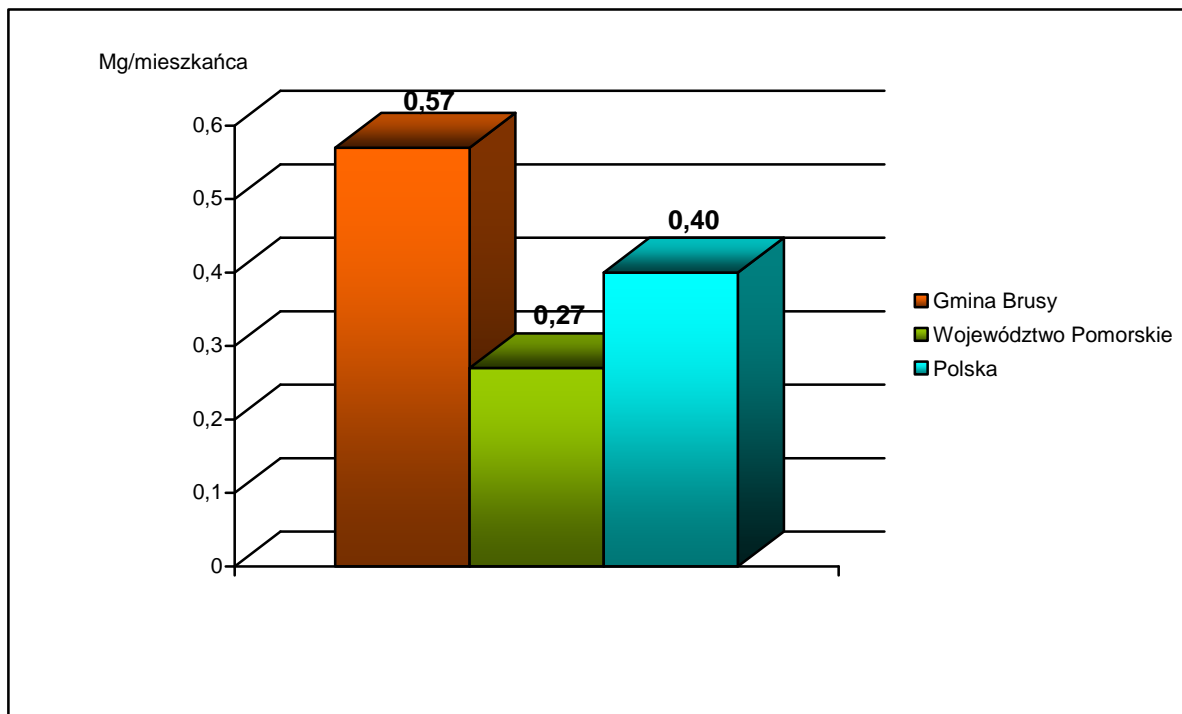
- budynki mieszkalne;
- budynki gospodarcze;
- obiekty inne (garaże, wiaty, altany itp.);
- rury wodociągowo – kanalizacyjne.

Posiadana przez Gminę Brusy baza wyrobów zawierających azbest nie zawiera również określenia stopnia pilności, co wiąże się ściśle z określeniem stopnia zużycia materiałów. Określenie takiego stopnia znacznie ułatwia, w przypadku wpływania licznych wniosków o dofinansowanie usunięcia wyrobów zawierających azbest, przyznawanie dotacji w określonej kolejności. Zaleca się aby w pierwszej kolejności usuwać najbardziej zdegradowane materiały.

Poniżej przedstawiono ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadających na jednego mieszkańca Gminy Brusy na tle Województwa Pomorskiego oraz Polski.

Rys. 1.

Wykres przedstawiający ilość wyrobów zawierających azbest (płyty azbestowo – cementowe) w Mg przypadających na jednego mieszkańca Gminy Brusy na dzień 30.11.2008 r. na tle Województwa Pomorskiego oraz Polski

źródło – Urząd Miejski w Brusach, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

Tab. nr 1: Zestawienie obrazujące ilość płyt azbestowo – cementowych na terenie poszczególnych sołectw Gminy Brusy

Lp.	Sołectwo	Miejscowości	Ilość [m ²]	
			miejscowość	sołectwo
1	Brusy	Brusy	41 780,00	41 780,00
2	Brusy Jaglie	Brusy Jaglie	3 570,00	3 570,00
3	Brusy Wybudowanie	Brusy Wybudowanie	2 014,00	2 014,00
4	Czarnowo	Czarnowo	3 706,00	3 706,00
5	Czarniż	Czarniż	9 195,00	9 195,00
		Leśnictwo Gieldon		
6	Czapiewice	Czapiewice	8 369,00	8 369,00
7	Czyczkowy	Czyczkowy	19 746,60	19 746,60
8	Gacnik	Gacnik	5 463,50	5 463,50
9	Główczewice	Główczewice	4 863,00	4 863,00
10	Huta	Huta	5 892,00	17 416,00
		Broda	4 330,00	
		Chłopowy	3 230,00	
		Rudziny	3 964,00	
11	Kinice	Kinice	6 148,00	6 148,00
12	Kosobudy	Kosobudy	28 666,00	28 666,00
13	Leśno	Leśno	8 831,00	9 631,00
		Kaszuba	800,00	
		Wysoka Zaborska		
14	Lubnia	Lubnia	17 855,00	17 855,00
15	Małe Chełmy	Antoniewo	1 230,00	6 325,00
		Małe Chełmy	5 095,00	
16	Męcikał	Czernica	1 440,00	18 875,75
		Gieldon	90,00	
		Męcikał	6 394,75	
		Męcikał Struga	886,00	
		Okręglik	10 020,00	
		Parowa	45,00	
		Pokrzywno		
Turowiec				
17	Małe Gliśno	Dąbrówka	4 132,00	8 534,00
		Małe Gliśno	4 402,00	
18	Orlik	Lamk	466,00	466,00
		Orlik		
19	Przymuszewo	Kruszyn		2 644,00
		Lendy	2 044,00	
		Parzyn		
		Peplin		
		Przymuszewo		
20	Rolbik	Windorp	600,00	5 009,00
		Laska	820,00	
		Rolbik	2 736,00	
		Warszyn	320,00	
21	Skoszewo	Widno	1 133,00	1 386,75
		Skoszewo	1 386,75	
22	Wielkie Chełmy	Asmus		5 141,12
		Krównia	300,00	

		Młynek	80,00	
		Wielkie Chełmy	4 761,12	
23	Zalesie	Zalesie	9 826,00	9 826,00
24	Żabno	Żabno	3 293,00	3 293,00
		Ogółem	239 923,72	239 923,72

źródło – Urząd Miejski w Brusach

W powyższej tabeli kolorem czerwonym zaznaczono te miejscowości, w których nie dokonano jeszcze żadnej inwentaryzacji. Ponadto zwraca się uwagę, że inwentaryzacja dla niektórych wsi, gdzie wykazano występowanie materiałów zawierających azbest, jest niepełna (m.in. wieś Leśno). Na 51 miejscowości dokonano podstawowej inwentaryzacji w 41 miejscowościach, co stanowi 80,39% ogółu.

Z przeprowadzonej inwentaryzacji wywnioskować można, że na terenie Gminy Brusy azbest występuje w postaci eternitu falistego.

Na terenie Powiatu Chojnickiego zezwolenia na demontaż i transport odpadów zawierających azbest posiada 30 firm, (w tym są trzy firmy lokalne). Wykaz firm stanowi załącznik nr 5.

ROZDZIAŁ VII**HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU**

Lp.	Działanie		Termin realizacji
1.	Działalność informacyjno – edukacyjna w mediach		przez cały czas realizacji programu
2.	Aktualizacja bazy danych dotyczącej podmiotów i ilości azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Brusy		przez cały czas realizacji programu
3.	Uszczegółowienie bazy danych o wyrobach zawierających azbest na terenie Gminy Brusy z podziałem na budynki mieszkalne, budynki gospodarcze, inne obiekty (garaże, wiaty, altany itp.)		przez cały czas realizacji programu
4.	Określenie stopnia pilności usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Brusy		przez cały czas realizacji programu
5.	Odbiór odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych,	Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z zachowaniem kolejności złożenia (bądź stopnia zużycia)	W okresie od 2009 – 2018
Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu			
Odbiór, transport, utylizacja odpadów zawierających azbest			
6.	Usunięcie wyrobów azbestowych z obiektów użyteczności publicznej oraz wymiana rur wodociągowo – kanalizacyjnych	Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z zachowaniem kolejności złożenia (bądź stopnia zużycia)	2019 – 2032
Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu			
Odbiór, transport, utylizacja odpadów zawierających azbest			
7.	Monitorowanie realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Brusy”		Co 2 lata
8.	Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu		W razie wystąpienia istotnych zmian prawnych, uwarunkowań społecznych lub możliwości finansowych.
9.	Przedstawienie Radzie Gminy sprawozdania z przebiegu realizacji Programu		Raz w roku

Harmonogram szczegółowy

Lp.	Rodzaj działania	Narzędzia	Spodziewany efekt
1.	Działalność informacyjno – edukacyjna w mediach	Ulotki, lokalna prasa, strona internetowa, kursy w szkołach, szkolenia itp.	Konsekwentne podnoszenie świadomości mieszkańców, co przełoży się na sprawniejszą realizację programu
2.	Aktualizacja bazy danych dotyczącej podmiotów i ilości azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Brusy Uszczegółowienie bazy danych o wyrobach zawierających azbest na terenie Gminy Brusy z podziałem na budynki mieszkalne, budynki gospodarcze, inne obiekty (garaże, wiaty, altany itp.) Określenie stopnia pilności usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Brusy	Na podstawie raportów przebiegu prac utylizacyjnych oraz wywiadów przeprowadzonych w terenie	Zaktualizowanie informacji na temat wyrobów zawierających azbest
3.	Odbiór odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych	– na podstawie wpływających wniosków (bądź stopnia zużycia);	– systematycznie malejąca ilość odpadów zawierających azbest;
4.	Usunięcie wyrobów azbestowych z obiektów użyteczności publicznej oraz wymiana rur wodociągowo – kanalizacyjnych	– na podstawie raportów przebiegu prac utylizacyjnych	– poprawa warunków życia mieszkańców.
5.	Monitorowanie realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Brusy”	powołanie zespołu roboczego bądź komisji monitorującej postęp działań	Dane na temat postępowania Programu, wytyczne do ustalenia budżetu oraz weryfikacji Programu
6.	Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu	-	Nowe możliwości finansowe i prawne

ROZDZIAŁ VIII

FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI AZBESTU

Przedmiotowy program zakłada usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości przy wsparciu finansowym Gminy Brusy. Przewiduje się, że realizację programu rozpocznie gmina w roku 2009, a zakończenie wszelkich prac nastąpi najpóźniej w 2032 roku. Dofinansowanie będzie obejmować koszty związane z transportem i unieszkodliwieniem wyrobów zawierających azbest. Środki na tę operację pochodzą będą z budżetu Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Jednakże należy przyjąć również taki wariant, że w przypadku braku środków na w/w funduszu gmina zabezpieczy odpowiednią kwotę w swoim budżecie. Równocześnie Gmina Brusy będzie starać się pozyskiwać środki na usuwanie wyrobów zawierających azbest z zewnątrz, tzn.: z Powiatowego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Aby oszacować przybliżone koszty transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest przyjęto:

- koszt demontażu 1 m² (ok. 11 kg)* pokryć dachowych zawierających azbest waha się: 20,00 – 30,00 zł/m²**;
- koszt transportu zdemontowanych płyt azbestowych – 4 zł/km (samochód o ładowności 20 Mg);
- składowanie na składowisku: 300,00 – 400,00 zł/Mg odpadu.

*wskaźnik stosowany przez Urząd Mszalski woj. pomorskiego oraz WFGWiOŚr. w Gdańsku.

**różnicowanie cenowe wynika od stopnia trudności prac przy demontażu.

Całkowita ilość wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Brusy: **239.923,72** m² lub w przeliczeniu na wagę to ok. **2.639,16** Mg.

Koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Brusy:

- **koszt demontażu**
2.639,16 Mg x 2.727,27 zł/Mg = **7.197.701,89 zł**
- **koszt transportu**

$$2.639,16 \text{ Mg}/20\text{Mg}^* = 131,96$$

$$4,00 \text{ zł}/\text{km} \times 90 \text{ km}^{**} \times 2 = 720,00 \text{ zł}$$

Łącznie **851,96 zł**

*ciężarówka o ładowności 20 Mg

**odległość na składowisko przyjmujące odpady zawierające azbest

- **koszt składowania**

$$2.639,16 \text{ Mg} \times 400,00 \text{ zł}/\text{Mg} = \mathbf{1.055.664,00 \text{ zł}}$$

Tak więc całkowity koszt związany z demontażem, transportem oraz składowaniem wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Brusy wyniesie ok. **8.254.217,85 zł.***

*Przy ustalaniu kosztów oparto się na informacjach pochodzących od firm działających na terenie powiatu chojnickiego wg cennika obowiązującego w 2007 r.

Zestawienie kosztów utylizacji azbestu w poszczególnych sołectwach przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Sołectwo	Miejscowości	Ilość		Koszt usunięcia azbestu z terenu sołectwa	Średnio – roczny koszt*
			miejscowość	sołectwo		
1	Brusy	Brusy	41 780,00	41 780,00	1 437 378,60	62 494,72
2	Brusy Jaglie	Brusy Jaglie	3 570,00	3 570,00	122 820,53	5 340,02
3	Brusy Wybudowanie	Brusy Wybudowanie	2 014,00	2 014,00	69 288,67	3 012,55
4	Czarnowo	Czarnowo	3 706,00	3 706,00	127 499,40	5 543,45
5	Czarniż	Czarniż	9 195,00			
		Leśnictwo Giełdon		9 195,00	316 340,26	13 753,92
6	Czapiewice	Czapiewice	8 369,00	8 369,00	287 922,97	12 518,39
7	Czyczkowy	Czyczkowy	19 746,60	19 746,60	679 352,33	29 537,06
8	Gacnik	Gacnik	5 463,50	5 463,50	187 963,57	8 172,33
9	Główczewice	Główczewice	4 863,00	4 863,00	167 304,26	7 274,10
10	Huta	Huta	5 892,00			
		Broda	4 330,00			
		Chłopowy	3 230,00			
		Rudziny	3 964,00	17 416,00	599 171,51	26 050,94
11	Kinice	Kinice	6 148,00	6 148,00	211 512,77	9 196,21
12	Kosobudy	Kosobudy	28 666,00	28 666,00	986 210,99	42 878,74
13	Leśno	Leśno	8 831,00			
		Kaszuba	800,00			
		Wysoka Zaborska		9 631,00	331 340,19	14 406,10
14	Lubnia	Lubnia	17 855,00	17 855,00	614 274,65	26 707,59
15	Małe Chełmy	Antoniewo	1 230,00			
		Małe Chełmy	5 095,00	6 325,00	217 602,19	9 460,96
16	Męcikał	Czernica	1 440,00	18 875,75	649 392,03	28 234,44

		Giełdon	90,00			
		Męcikał	6 394,75			
		Męcikał Struga	886,00			
		Okręglík	10 020,00			
		Parowa	45,00			
		Pokrzywno				
		Turowiec				
17	Małe Gliśno	Dąbrówka	4 132,00			
		Małe Gliśno	4 402,00	8 534,00	293 599,55	12 765,20
18	Orlik	Lamk	466,00			
		Orlik		466,00	16 032,04	697,05
19	Przymuszewo	Kruszyn				
		Lendy	2 044,00			
		Parzyn				
		Peplin				
		Przymuszewo				
		Windorp	600,00	2 644,00	90 962,88	3 954,91
20	Rolbik	Laska	820,00			
		Rolbik	2 736,00			
		Warszyn	320,00			
		Widno	1 133,00	5 009,00	172 327,18	7 492,49
21	Skoszewo	Skoszewo	1 386,75	1 386,75	47 709,07	2 074,31
22	Wielkie Chełmy	Asmus				
		Krównia	300,00			
		Młynek	80,00			
		Wielkie Chełmy	4 761,12	5 141,12	176 872,57	7 690,11
23	Zalesie	Zalesie	9 826,00	9 826,00	338 048,88	14 697,78
24	Żabno	Żabno	3 293,00	3 293,00	113 290,75	4 925,68
		Ogółem	239 923,72	239 923,72	8 254 217,85	358 879,04

*wartość określono przy założeniu 23-letniego okresu usuwania azbestu (do 2032 r.)

ROZDZIAŁ IX

OKRESOWA WERYFIKACJA I AKTUALIZACJA PROGRAMU

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Brusy na lata 2009 – 2032” będzie wymagał aktualizacji za każdym razem, gdy będzie następowała zmiana stanu prawnego oraz gdy zmieniać się będą możliwości finansowe i realizacyjne działań opisanych w dokumencie.

ROZDZIAŁ X

PODSUMOWANIE

Azbest, mimo wprowadzonych zakazów jego używania w nowych budynkach i technologiach, to element strukturalny istniejących już obiektów, które powstały na przestrzeni kilkudziesięciu lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne, będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza.

Ważną rzeczą jest, aby właściciele i zarządcy obiektów budowlanych stosowali się do obowiązku przeprowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest i przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu w celu aktualizacji baz danych. Prowadzić to będzie do efektywniejszych działań w zakresie usuwania szkodliwych materiałów.

Przedsiębiorcy, którzy usuwają wyroby zawierające azbest również powinni mieć świadomość jego szkodliwości. Usuwaniem azbestu powinny zajmować się tylko firmy wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie.

W związku z powyższym niniejszy program oraz planowana akcja informacyjno – edukacyjna winna przybliżyć problematykę związaną z wyrobami zawierającymi azbest jak największemu gronu społeczeństwa gminy.

Z kolei Gmina Brusy powinna zaproponować taką formę dofinansowania usuwania azbestu z terenu nieruchomości, aby właścicielom zależało na możliwie szybkim pozbyciu się tych niebezpiecznych materiałów. Przy czym warunkiem udzielenia pomocy przez gminę będzie spełnienie wszystkich wymogów formalnych dotyczących informowania o tych wyrobach oraz prowadzenia prac przy usuwaniu azbestu. Upowszechnienie programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją i usuwaniem azbestu.

ROZDZIAŁ XI

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1**OCENA****stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest**

Miejsce/ obiekt/ urządzenie budowlane /instalacja przemysłowa:

.....

Adres miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

.....

.....

Pomieszczenie:

Rodzaj/nazwa wyrobu ¹⁾Ilość wyrobów (m², tony) ²⁾

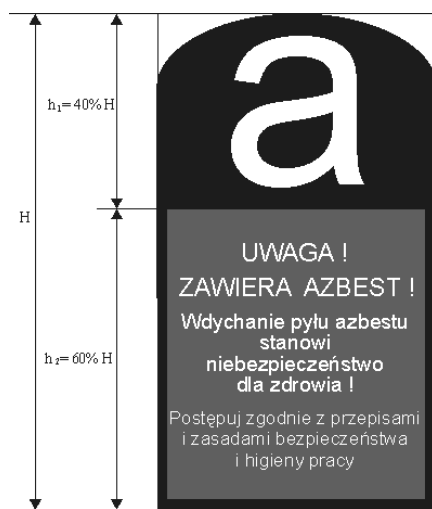
Grupa / Nr	Wyrób - rodzaj	Ocena	Przyjęta punktacja
I.	Sposób zastosowania azbestu		
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)		30
2.	Tynk zawierający azbest		30
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)		25
4.	Pozostałe wyroby z azbestem		10
II.	Rodzaj azbestu		
5.	Azbest chryzotylowy		5
6.	Inny azbest (np. krokidolit)		15
III.	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien		30
8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej		10
9.	Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna		0
IV.	Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem		
10.	Duże uszkodzenia		30 ³⁾
11.	Małe uszkodzenia		10 ⁴⁾
12.	Brak		0
V.	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
13.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac		15
14.	Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)		10
15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne		10
16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania		10
17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)		10
18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza		10
19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne		0

- 2) Zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym – § 7 wymienionego w odnośniku 1 rozporządzenia.
- 3) Duże uszkodzenia – widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3 % powierzchni wyrobu.
- 4) Małe uszkodzenia – brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3 % powierzchni wyrobu.

Załącznik 2

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

Uwaga! azbest! Uwaga! azbest! Uwaga! azbest!

Jeżeli w Twoim domu lub posesji znajdują się wyroby zawierające azbest – to utrzymuj je w dobrym stanie technicznym.

Dokonuj corocznie przeglądu stanu tych wyrobów i sporządzaj ich ocenę według wzoru otrzymanego w gminie.

Jeśli wszystkie użytkowane wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie, nie posiadają pęknięć, ułamań lub innych uszkodzeń – możesz śmiało nadal te wyroby użytkować.

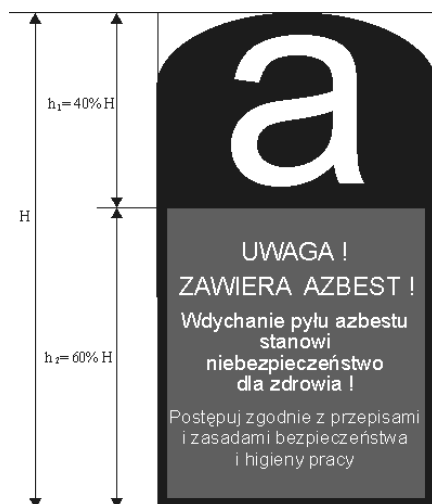
Staraj się zabezpieczać swoje wyroby zawierające azbest przez ich pokrywanie odpowiednimi farbami.

Jeśli jednak stwierdzisz, że znajdujące się w Twoim posiadaniu wyroby zawierające azbest są uszkodzone, popękane lub widoczna jest erozja ich powierzchni – to nie masz czasu do stracenia i powinieneś jak najszybciej usunąć takie wyroby!

Załącznik 3

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

Uwaga! azbest! Uwaga! azbest! Uwaga! azbest!

Jeżeli zamierzasz usunąć uszkodzone wyroby zawierające azbest to **PAMIĘTAJ !**, że nie powinieneś to robić samemu.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest należy zlecić firmie posiadającej uprawnienia i doświadczenie w pracy z azbestem.

Informacja o firmach posiadających zatwierdzony przez właściwego Starostę program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi – otrzymasz w swoim Urzędzie Gminy.

PAMIĘTAJ ! – zdemontowane wyroby zawierające azbest są odpadami niebezpiecznymi i zakazane jest ich powtórne użycie.

SKŁADOWANIE odpadów niebezpiecznych zawierających azbest dopuszczalne jest tylko na przeznaczonych do tego składowiskach.

PAMIĘTAJ ! Twoje zdrowie i Twojej Rodziny zależy może od Twojej mądrości i przezorności!

Załącznik 4

WNIOSEK O DOFINANSOWANIE ODBIORU PŁYT DACHOWYCH AZBESTOWO – CEMENTOWYCH*

1. Wnioskodawca:

.....

(imię i nazwisko właściciela nieruchomości)

adres do korespondencji:

.....

(kod pocztowy, nazwa miejscowości, ulica, nr domu, nr lokalu)

telefon:.....

tytuł prawny do nieruchomości:.....

(własność, współwłasność, najem, użyczenie, inny)

2. Miejsce wytworzenia i zdeponowania odpadów zawierających azbest:

.....

(ulica, nr domu/nieruchomości gdzie zostanie przeprowadzony demontaż pokrycia dachowego)

nr ewidencyjny działki

.....

3. Rodzaj odpadów:

.....

(płyty eternitowe płaskie/faliste)

4. Ilość szacunkowa odpadów (m²):.....

5. Oświadczam, że wszystkie dane zawarte w powyższym wniosku wypełniłem
(am) zgodnie z prawdą.

.....
(data i podpis wnioskodawcy)

6. Adnotacje urzędowe:

.....
(wypełnia Urząd Miasta w Brusach)
.....
.....
.....
.....

UWAGA!:

WNIOSEK NALEŻY ZŁOŻYĆ W URZĘDZIE MIEJSKIM W BRUSACH, ul. NA ZABORACH 1, 89 – 632 BRUSY.

Załącznik nr 5

Firmy posiadające zezwolenie na demontaż i transport odpadów zawierających azbest na terenie Powiatu Chojnickiego

1. U.H.P.EK – BUD
Jan Rostankowski
ul. Prusa 6
89-600 Chojnice
2. „WYSOCCY”
Wiesław Wysocki, Mirosław Wysocki
Spółka Jawna
ul. Zakładowa 4
89-600 Chojnice
3. Firma Handlowo – Usługowa
„ADLER” Grzegorz Orłowski
ul. 31 Stycznia 8/1
89-600 Chojnice
4. Zakład Usług Budowlanych
Paweł Kontny
ul. Szkolna 25
89-511 Cekcyn
5. Usługi Dekarsko – Blacharskie
Eugenia Pintos
ul. Czarneckiego 34
77-300 Człuchów
6. Zakład Sprzętowo – Transportowy
Czesław Pawłowski
ul. Towarowa 1
89-500 Tuchola
7. Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe „RAMP”
Elwira Szmelter
ul. Karasiewicza 3
89-500 Tuchola
8. „MIRTON” Zakład Instalacyjno – Elektromechaniczny
Gerard Ossowski
ul. Cegielna 3
83-400 Kościerzyna
9. Zakład Robót Ogólnobudowlanych
Stanisław Rzepiński
ul. Fałata 10
83-400 Kościerzyna
10. Zakład Dekarsko- Blacharski
Michał Trociński
ul. Lipowa 8
89-400 Sępólno Krajeńskie
11. Przedsiębiorstwo Budowlane RECON Sp. z o.o.
ul. Grzegorza z Sanoka 4
80-408 Gdańsk

12. DEVICE Sp. z o.o.
ul. Matemblewska 2 b
80-283 Gdańsk
13. P.P.U.H. „ABBA EKOMED” Sp. z o.o.
ul. Poznańska 152
87-100 Toruń
14. Firma Usługowo – Handlowa „WOD-PRZEM”
ul. Sokoła 34
87-100 Toruń
15. Biuro Obsługi Inwestycji P.P.U. „WAKRO”
ul. Słowackiego 16
82-500 Kwidzyn
16. T.K.J. Matuszewski Sp. Jawna
ul. Por. Krzycha 5
86-300 Grudziądz
17. Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „TERMOEXPORT”
ul. Żurawia 24/7
00-515 Warszawa
18. Sintac - Polska Sp. z o.o.
ul. Armii Krajowej 86
05-075 Warszawa
19. Ramid Mirosław Dec
Specjalistyczne rozwiązania
ul. A. Kowalskiego 1/54
03-288 Warszawa
20. Zakład Remontowo – Budowlany „Ambroży” Sp. Jawna
Wiesława Śliwińska, Kazimierz Ambroży
ul. Meissnera 1/3 lok. 222
03-982 Warszawa
21. ALGADER Hofman Sp. z o.o.
ul. Wólczyńska 133, bud. 11 b
01-919 Warszawa
22. Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu „CARO”
ul. Zamoyskiego 51
22-400 Zamość
23. Zakład Remontowo - Budowlany
Stanisław Karolczak
ul. Przelajowa 10/56
94-044 Łódź
24. „Gajawi” P.P.H.U.
Gabriel Rogut
ul. Kopernika 56/60
90-553 Łódź
25. Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o.o., Reguły
ul. Graniczna 6
05-816 Michałowice

26. Przedsiębiorstwo Usługowo – Transportowe OLTRANS Olgierd Hewelt
Mrzezino
ul. Lipowa 6
84-123 Połchowo
27. MAXMED Zakład Usługowo Handlowy
Marcin Murzyn
ul. Źródlana 4
84-230 Rumia
28. „ALBEKO” Sieger Sp. J.
87-510 Kotowy
29. P.P.H.U. „EKO – MIX”
ul. Grabiszyńska 163
50-950 Wrocław
30. Transport – Metalurgia Sp. z o.o.
ul. Reymonta 62
97-500 Radomsko
31. AM Trans Progres Sp. z o.o.
ul. Sarmacka 7
61-616 Poznań
32. P.H.U. „JUKO”
Szcukocki Jerzy
ul. 1-go Maja 25
97-300 Piotrków Trybunalski
33. Dariusz Orzechowski w imieniu „Eco – Pol” Sp. z o.o.
ul. Dworcowa 9
86-120 Pruszcz
34. Wacław Zakęś Zakład Usług Technicznych „ZAK”
ul. Kutrzeby 1/35
66-400 Gorzów Wielkopolski
35. P.H.U. „EKO – FLORA” Sp. z o.o.
Lucyna Kawczyńska
Wielkie Rychnowo 92
87-410 Kowalewo Pomorskie